

Helt fra Stavanger settes på kartet

aftenbladet.no/magasin/i/J7QIJ/helt-fra-stavanger-settes-paa-kartet

12. november 2004

En gate skal oppkalles etter jøden Herman Hirsch Becker fra Biskop Njålsgt 30 på Våland. Han var bare 24 år gammel da han døde etter å ha blitt skutt ned i et engelsk bombefly over Danmark, 21. mars 1945.



Publisert:

13. november 2004

Da hadde Stavangergutten vært med på sitt 50. bombetokt under 2. verdenskrig.

På dette tidspunktet var hele Becker-familien fra Stavanger for lengst utradert i konsentrasjonsleiren Auschwitz. Familien besto av faren Hille Becker, moren Judith og de yngre søsknene Israel og søsteren Ada Abigael.

17 av 19 jøder fra Stavanger ble gasset i den tyske konsentrasjonsleiren Auschwitz fra januar til 3. mars 1943. Herman greide å flykte fra Stavanger til Bømlo og videre, sammen med andre fra Stavanger, over i båt til Orknøyene og England i august 1941. Det var godt og vel et år før den tyske krigsmakten og det norske statspolitiet gjennomførte massearrestasjonene av norske jøder 26. oktober 1942 Det var begynnelsen på slutten på det norske kapittelet om jødeutryddelsene, Holocaust.

«Ukjent engelsk flyver»

21. mars 1945, altså halvannen måned før krigen var slutt, bombet allierte fly Gestapo-hovedkvarteret i København i filler med Herman Hirsch Becker om bord som navigatør.

På hjemturen til basen i England etter bomberaidet, ble Mosquito-jagerbombeflyet skutt ned nord for Sjælland. Herman Hille Becker var navigatør om bord. Han omkom sammen med resten av mannskapet. Graven hans ble først funnet på øya Samsø i mai 2000. På gravsteinen sto det kun tre ord: «Ukjent engelsk flyver».

Siste gang

— Da Herman forsvant i august 1941, visste jeg med meg selv at jeg aldri mer ville få se ham mer i live, sier Aslaug Hansen til Aftenbladet.

På det tidspunktet var Herman 21 år. Aslaug var 16. De to var kjærester og hadde vært det i vel et år. De hadde danset sammen i fornøyelsesparken på Schancheholen forsommeren 1940. De hadde slikket sol sammen på Vaulen sommeren 1941. Men krigen var blitt en del av hverdagen også for det unge kjæresteparet.

— På slutten av 1941 fikk jeg et brev fra Chicago i USA. «Brev fra Herman!», tenkte jeg i samme sekund jeg åpnet brevet.

Det var Hermans håndskrift. Jeg husker at det sto i brevet at han hadde kjøpt seg et nytt apparat. Det var beskjed til meg og familien hans om at han hadde skaffet seg en ny fiolin. Herman var flink på fiolinen.

— I det samme brevet ba han meg hilse til Helga og Lars, Det var kodenavnene på foreldrene i Biskop Njålsgt. 30 på Våland.

«Jeg har det bra,» skrev han. Mer hørte jeg aldri fra ham mens han var i live, sier Aslaug.

— Jeg kan også huske at jeg snakket med søsteren Ada utenfor Kongsgård skole sommeren 1942. Jeg husker jeg sa: «Dere må flykte».

Ada svarte at «Herman vil komme tilbake» og «Vi jøder har ikke noe å frykte».

Utryddelsen

Nå vet vi noe annet. 3. mars 1943 ble moren Judith, og søsteren Ada Abigael gasset i hjel i Auschwitz. Faren Hille ble aldri innregistrert med fangenummer i utryddelsesleiren. Han ble muligens drept før han fikk eget fangenummer. Broren Israel fikk fangenummer 260516 i samme konsentrasjonsleir, men SS registrerte aldri hans dødsdato.

— Det var flygerkamerater fra Stavanger som fortalte meg kort tid etter freden 8. mai 1945 at Herman hadde var omkommet i et raid mot hovedkvarteret til det beryktede Gestapo i København 21. mars 1945, sier Aslaug Hansen.

48 allierte fly deltok i raidet og krigshistorikere betegner raidet som en suksess. Gestapo var på dette tidspunktet i ferd med å rulle opp viktige deler av den danske motstandsbevegelsen. Det var bakgrunnen for det massive bombetoktet.

Hedret «post mortem»

Av de 48 bombeflyene som deltok, returnerte 41 allierte fly til basene i Storbritannia.

På dette tidspunktet var det klart at jøden og stavangergutten Herman Hirsch Becker ville få krigsmedaljen «Distinguished Flying Cross» for tapperhet.

8. mai 1995 markerte vi 50-års jubileum for freden.

— Det var første gang jeg foreslo i Aftenbladets spalter at et par gater i Stavanger burde kalles opp etter krigsflygere fra Stavanger som omkom under kamp. Jeg nevnte Herman og kameraten Leif Gilje, kan jeg huske, sier Aslaug Hansen.

I dag henger det et maleri av dette bomberaidet og tapperhetsmedaljen i flymuseet på Sola.

7. desember kan gatenavnutvalget i Stavanger vedta at Herman Hirsch Becker vil få en gate oppkalt etter seg. Navneendringen kan også bli et minne om jødeutryddelsen i Stavanger.

Gatestubben det dreier seg om, er deler av Tanke Svilands gate og Solandsbakken på Kampen.

Det hører med til historien at Herman Hirsch Becker bodde i Biskop Njålsgt. 30 og at den første dødsboauksjonen over jødiske eiendeler i Stavanger gikk under hammeren i nettopp denne boligen kort tid etter at jødene fra Stavanger og Rogaland var gasset i hel i Auschwitz i mars 1943. Kunne det vært en tanke å kalle opp en fredelig gate på Våland eller parken sør for Våland skole, slik at jødene i Stavanger som omkom under 2. verdenskrig, for ettertiden kan bli minnet et sted fritt for trafikkstøy og eksos?



Foto: Fredrik Refvem

Denne artikkelen ble publisert i Aftenbladet 13. november 2004, og er nå for første gang lagt ut på nettet.